

Δελτίο Κέντρου Μικρασιατικών Σπουδών

Τόμ. 7 (1988)

Γεώργιος Π. Κουρνούτος: (1913-1989)

Βασίλειος Σφυροέρας

doi: [10.12681/deltiokms.204](https://doi.org/10.12681/deltiokms.204)

Copyright © 2015, Βασίλειος Σφυροέρας

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Σφυροέρας Β. (1988). Γεώργιος Π. Κουρνούτος: (1913-1989). *Δελτίο Κέντρου Μικρασιατικών Σπουδών*, 7, 361–364. <https://doi.org/10.12681/deltiokms.204>

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Π. ΚΟΥΡΝΟΥΤΟΣ

(1913-1989)

Ὁ θάνατος τοῦ Γεωργίου Κουρνούτου, στίς 13.10.1989, στέρησε τὸ Κέντρο Μικρασιατικῶν Σπουδῶν ἀπὸ ἓνα πολύτιμο συνεργάτη. Ἀπὸ τὸ 1962, ὅταν ὁ Ὁκτάβ και ἡ Μέλπω Μερλιε ἀποφάσισαν τὴ σύσταση τοῦ Κέντρου, κιβωτοῦ μνήμης τοῦ Μικρασιατικοῦ Ἑλληνισμοῦ, ὁ Κουρνούτος στάθηκε στὸ πλευρό τους, προσφέροντας ἀφειδώλευτα τίς ὀργανωτικές του ἰκανότητες καὶ τίς γνώσεις του γιὰ τὴν πραγματοποίηση τῶν στόχων του.

Γεννήθηκε στὸ Στρέφι τῆς Ἡλείας τὸ 1913 καὶ σπούδασε στὴ Φιλοσοφικὴ Σχολὴ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν. Ἀπὸ τὸ 1939 ὡς τὸ 1943 δίδαξε σὲ ἰδιωτικὰ Γυμνάσια τῆς Ἀθήνας καὶ τὸ 1944, κατὰ πρόταση τοῦ καθηγητῆ Σωκράτη Κουγέα, διορίστηκε Ἐπιμελητὴς στὸ Τμῆμα Χειρογράφων τῆς Ἑθνικῆς Βιβλιοθήκης. Στὴ θέση αὐτὴ παρέμεινε ὡς τὸ 1955, ὅταν διορίστηκε Διευθυντὴς Γραμμάτων, Θεάτρου καὶ Καλῶν Τεχνῶν τοῦ Ὑπουργείου Παιδείας, ἐνῶ παράλληλα δίδασκε νεότερη ἱστορία στὴν Ἀνωτάτη Βιομηχανικὴ Σχολὴ (ὡς τὸ 1960). Τὸ 1955 ἀνέλαβε τὴ Γενικὴ Γραμματεία τῆς Ἑλληνικῆς Ἑθνικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς UNESCO καὶ ἐκπροσώπησε τὴν Ἑλλάδα σὲ διεθνεῖς ὀργανισμοὺς καὶ σὲ μεικτὲς διακρατικὲς ἐπιτροπὲς μορφωτικῶν καὶ ἐπιστημονικῶν σχέσεων. Τὸ 1975 ὀρίσθηκε πρόεδρος τοῦ Διεθνoῦς Κέντρου πληροφοριῶν γιὰ τίς ἱστορικὲς πηγὲς (CIBAL), μὲ ἔδρα τὴ Σόφια, καὶ ὡς τὸ 1978, ὅταν ἀποχώρησε ἀπὸ τὴν ὑπηρεσία ὡς Γενικὸς Διευθυντὴς Πολιτιστικῶν Ὑποθέσεων στὸ Ὑπουργεῖο Πολιτισμοῦ.

Ἡ μακρόχρονη θητεία του σὲ ἀνώτατες διοικητικὲς θέσεις περιόρισε τὸ ἐρευνητικὸ καὶ συγγραφικὸ του ἔργο, ποὺ πρῶτο δείγμα του ὑπῆρξε ἡ μελέτη «Τὸ Ἄγιοταφίτικο τῆς Σμύρνης καὶ ἡ οἰκογένεια Κοραῆ» (1949). Ἡ ἐργασία αὐτὴ ἀποκάλυπτε ὄχι μόνον τὴν ἰκανότητά του στὴν ἐπισήμανση καὶ τὴν ἀξιοποίηση τῶν πηγῶν, ἀλλὰ καὶ τὴν καλλιτέπιά του, χαρακτηριστικὴ καὶ στὰ μεταγενέστερα δημοσιεύματά του. Ὡς τὸ 1955, ὅταν ἀπὸ τὸ Τμῆμα Χειρογράφων μετατέθηκε στὸ Ὑπουργεῖο Παιδείας, δημοσίευσε τέσσερις ἀκόμη μελέτες, ὅλες σχετικὲς μὲ τὴν πνευματικὴ πορεία τοῦ Νέου Ἑλληνισμοῦ καί, στὴ σειρά τῆς «Βασικῆς Βιβλιοθήκης», τὰ δίτομα ἔργα *Τὸ Ἀπομνημόνευμα, 1453-1953* (Ἀθήνα 1953-1954) καὶ *Οἱ Λόγιοι τῆς Τουρκοκρατίας* (Ἀθήνα 1955-1956). Ὅπως σημείωσε τότε ὁ Νίκος Σβορώνος σὲ βιβλιοκρισία του γιὰ τὸ *Ἀπομνημόνευμα*, «ἡ εἰσαγωγή τοῦ Κουρνούτου καὶ τὰ βιογραφικὰ καὶ κριτικὰ σημειώματα ποὺ συνοδεύουν τὰ κείμενα φέρνουν τὴ

σφραγίδα της επιστημονικής του ευσυνειδησίας». Άριστος χειριστής του λόγου, ζωντάνεψε με την εισαγωγή του μιὰ δόλοκληρη εποχή, συνδυάζοντας την επιστημονική συγκρότηση με την κριτική ευστοχία και με τὴ γλαφυρότητα, προσόντα πὺ χαρακτηρισρίζουν ὅλο του τὸ ἔργο.

Ἡ ἔνασχόλησή του με τὰ ζητήματα τοῦ εὐαίσθητου τομέα τῶν γραμμάτων καὶ τῶν τεχνῶν δὲν τοῦ ἐπέτρεψε νὰ συνεχίσει καὶ νὰ δλοκληρώσει τὶς μελέτες πὺ εἶχε σχεδιάσει. Δὲν ἔπαψε ἐντούτοις νὰ δημοσιεύει κατὰ διαστήματα μικρὲς ἐργασίες, ὡς τὸ 1987. Παράλληλα παρουσίασε με κατατοπιστικούς προλόγους στὴ σειρά «Ἄπαντα τῶν Νεοελλήνων Κλασικῶν» μέρος ἀπὸ τὸ ἔργο τοῦ Γιάννη Βλαχογιάννη, προλόγισε τὰ *Γράμματα στὴ Ραχὴλ* τοῦ Κωστή Παλαμᾶ, ἐπιμελήθηκε τὴν ἔκδοση τῆς *Ἱστορίας τῆς Ἀνθρωπότητος* τῆς UNESCO σὲ ἑλληνικὴ μετάφραση καὶ συνεργάσθηκε με δημοσιεύματα στὴ *Νέα Ἑστία*, στὴν *Καινούρια Ἐποχή*, στὴν *Ευθύνη* καὶ σὲ ἄλλα περιοδικά.

Τὸ ἐνδιαφέρον του, κατὰ τὰ τελευταῖα χρόνια τῆς ζωῆς του, γιὰ τὸ Κέντρο Μικρασιατικῶν Σπουδῶν, στὸ ὁποῖο διετέλεσε ἐπὶ πολλὰ χρόνια πρόεδρος τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου καὶ Ἀντιπρόεδρος τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου, ὑπῆρξε ἀδιάπτωτο. Νηφάλιος καὶ αἰσιόδοξος στὶς δύσκολες ὥρες τοῦ Ἰδρύματος, πὺ δὲν ἦταν λίγες, βοήθησε ἀποτελεσματικὰ στὸ ξεπέρασμά τους καὶ με ἰδιαίτερη ἱκανοποίηση παρακολουθοῦσε ὡς τὴν παραμονὴ τοῦ θανάτου του τὴν πορεία του καὶ χαιρόταν τὴν ἐπιβολὴ του στὴν ἐπιστημονικὴ κοινότητα. Ὅσοι ἐργασθήκαμε δίπλα του δὲν θὰ λησμονήσομε ποτὲ τὸ πάθος του γιὰ τὸν πνευματικὸ θησαυρὸ πὺ ἔχει συγκεντρωθεῖ στὸ Κέντρο, ἀποτέλεσμα ἀγάπης καὶ γνώσης τῶν ἰδρυτῶν του καὶ τῶν διαδόχων τους, καὶ ὅσοι συνδέθηκαν με φιλία μαζί του θὰ θυμῶνται πάντοτε τὴν εὐφορία πὺ ὁ λόγος του γεννοῦσε, τὴν παρηρησία του καὶ τὴν ἐντιμότητά του.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΣΦΥΡΟΕΡΑΣ

ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΑ ΤΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ Π. ΚΟΥΡΝΟΥΤΟΥ
(ΕΠΙΛΟΓΗ)

«Τὸ Ἄγιοταφίτικο τῆς Σμύρνης καὶ ἡ οἰκογένεια Κοραῆ», *Ἄθηνᾶ*, τ. 53 (1949), σσ. 28-59.

«Ἄγνωστος κῶδις Ἐφημερίδων Κωνσταντίνου Καρτζᾶ τοῦ Μπάνου», *Πρακτικὰ τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν*, τ. 24 (1949), σσ. 169-173.

«Ἡ Δωδεκάβιβλος τοῦ Δοσιθέου εἰς τὴν τυπογραφίαν τοῦ Βουκουρεστίου», *Θεολογία*, τ. 24 (1953), σσ. 250-273.

«Προσκτήσεις τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης κατὰ τὰ ἔτη 1940-1952», *Ἑλληνικά*, τ. 12 (1953), σσ. 223-226.

«Σχολεῖα τῆς τουρκοκρατουμένης Καστοριάς», *Γέρας Ἀντωνίου Κεραμοπούλου*, Ἀθήνα 1953, σσ. 426-468.

Γεώργιος Π. Κουρουτός

Τὸ Ἀπομνημόνευμα, 1453-1953, 2 τ., Ἀθήνα 1953-1954 (Βασική Βιβλιοθήκη, ἀρ. 44, 45).

«Ὁ λόρδος Charles Murray πεθαίνει γιὰ τὴν Ἑλλάδα», *Ἀγγλοελληνική Ἐπιθεώρησης*, τ. 7 (1954), σσ. 20-52.

«Φωτίου Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως δύο ἀνέκδοτοι ὁμιλίες» (σὲ συνεργασία μὲ τὸν Βασ. Λαούρδα), *Θεολογία*, τ. 25 (1954), σσ. 177-200.

Λόγιοι τῆς Τουρκοκρατίας, 2 τ., Ἀθήνα 1956 (Βασική Βιβλιοθήκη, ἀρ. 4, 5).

«Αἰμίλιος Βεάκης», *Νέα Ἐστία*, τ. 62 (1957), σσ. 1405-1406.

«Ἐγγραφα καὶ χρονολογικὲς διορθώσεις στὰ περὶ τοῦ Λάλα (Μάρτιος - Ἰούνιος 1821)», *Πελοποννησιακὴ Πρωτοχρονιά*, Ἀθήνα 1959, σσ. 33-38.

«Μνημεῖα καὶ τοπία ἱστορικὰ στὴ σύγχρονη ζωὴ», *Νέα Ἐστία*, τ. 65 (1959), σσ. 761-762.

- Κωστής Παλαμᾶς, *Γράμματα στη Ραχήλ* (ἐπιμέλεια Γ. Π. Κουρνούτος), Ἀθήνα 1960.
 «Οἱ γιορτὲς τοῦ Λόγου καὶ τῆς Τέχνης στὴ Λευκάδα», *Ἡώς*, τ. 4 (1961), τεῦχος 47, σσ. 8-13.
- «Ἡ Θεσσαλονίκη καὶ ὁ νέος Ἑλληνισμός», *Ἡώς*, τ. 5 (1962), τεῦχος 63, σ. 17.
 «Τὸ Ἅγιον Ὄρος. Ἱστορία καὶ θρύλοι», *Νέα Ἔστια*, τ. 74 (Χριστούγεννα 1963), σσ. 4-36.
- Γιάννης Βλαχογιάννης, *Ἱστορικὴ ἀνθολογία* (πρόλογος Γ. Π. Κουρνούτος), Ἀθήνα 1965.
- Γιάννης Βλαχογιάννης, *Ἄπαντα*, 7 τ. (ἐπιμέλεια Γ. Π. Κουρνούτος), Ἀθήνα 1965-1967.
- «Διονύσιος Ἄντ. Κόκκινος (1883-1967)», *Νέα Ἔστια*, τ. 82 (1967), σσ. 1346-1401.
- Γιάννης Βλαχογιάννης, *Ἐπὶ διηγήματα καὶ μελέτες* (πρόλογος Γ. Π. Κουρνούτος), Ἀθήνα 1968.
- «Γκάντι ὁ Μαχάτμα. Θεωρία καὶ πράξη (1869-1969)», *Νέα Ἔστια*, τ. 86 (Χριστούγεννα 1969), σσ. 34-43.
- «Ὁ λόρδος Μπάυρον καὶ ἡ ἐποχὴ του», *Νέα Ἔστια*, τ. 95 (1974), σσ. 820-850.
- «Ὁ Πρωτοσύγκελλος Ἀμβρόσιος Φραντζῆς. I. Βιογραφικά», *Πελοποννησιακά*, τ. 12 (1976-1977), σσ. 1-74.
- «Οἱ Ἕλληνες καὶ ὁ λόρδος Μπάυρον στὴν Ἰταλία», *Μνημοσύνη*, τ. 6 (1976-1977), σσ. 205-206.
- «Ἱστοριογραφία καὶ ποίηση τοῦ Βαλαωρίτη», *Νέα Ἔστια*, τ. 106 (Χριστούγεννα 1979), σσ. 355-360.
- «Μέλπω Μερλιέ, 1890-1979», *Δελτίο Κέντρου Μικρασιατικῶν Σπουδῶν*, τ. 2 (1980), σσ. 9-11.
- Τὰ Ἐπτάνησα ἀνάμεσα σ' Ἀνατολὴ καὶ Δύση*, Κέρκυρα 1982.
- «Ἀδαμάντιος Κοραῆς, 1748-1833», *Νέα Ἔστια*, τ. 114 (Χριστούγεννα 1983), σσ. 2-15.
- «Ἡ Ἀθήνα πρωτεύουσα τῆς Ἑλλάδος», *Νέα Ἔστια*, τ. 116 (Χριστούγεννα 1984), σσ. 3-12.
- «Τὸ Γένοσ στὸ τέλος τοῦ 18ου καὶ στὶς ἀρχὲς τοῦ 19ου αἰώνα», *Πρακτικὰ Πανελληνίου Συμποσίου Βενιαμὶν Ὁ Λέσβιος*, Ἀθήνα 1985, σσ. 33-46.
- «Γύρω ἀπὸ μιὰ ἐπιστολὴ τοῦ Διονυσίου Σολωμοῦ», *Δελτίον τῆς Ἰονίου Ἀκαδημίας*, τ. 2 (1986), σσ. 206-216.
- «Lord Byron, 1785-1824», *Νεοελληνικά Γράμματα*, τεῦχος 25-29 (Σεπτέμβριος 1987), σσ. 8-9.